

Oversættelse til dansk er støttet af:

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne: Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevarerministeriet
Landbrugsstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

LDP 2020

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

STØTTET AF

promilleafgiftsfonden
for landbrug

IFOAM
ORGANICS
INTERNATIONAL

ØKOLOGI 3.0

mod virkelig bæredygtigt landbrug og forbrug

2. opdaterede udgave, 2016

IFOAM – Organics International og SOAAN

En vejledende beskrivelse af Markus Arbenz, David Gould og Christopher Stopes baseret på arbejde udført af tænketanke under SOAAN (Sustainable Organic Agriculture Action Network), IFOAM – Organics International, IFOAM Action Group og Global Organic Movement.

Udviklingsarbejdet blev støttet af

- Goesan-regionen/Chungbuk-provinsen, Sydkorea
- BIOFACH-messen i Nürnberg, Tyskland
- Regeneration International, USA
- Organic Consumer Association, USA
- IFOAM – Organics International
- Bio.inspecta, Schweiz
- Organic and Beyond, Kina
- FiBL, Schweiz
- Bio Suisse, Schweiz
- EOSTA, Holland
- Aarhus Universitet/ICROFS, Danmark
- Sekem, Egypten
- Louis Bolk-instituttet, Holland
- La Molina-universitetet, Peru
- Naturland, Tyskland
- Debio, Norge
- Soil Association, Storbritannien
- Eko Keurmerk, Holland
- Ecovalia, Spanien
- KRAV, Sverige
- ICEA, Italien
- Demeter, Tyskland

Udgivet på www.ifoam.bio/organic3zero

Redaktion: Denise Godinho

Layout: Stevie Blaue

Korrekt kildeangivelse ifm. citater fra denne pjece:

Arbenz Markus, Gould David og Stopes Christopher, 2016, Økologi 3.0 – mod virkelig bæredygtigt landbrug og forbrug, IFOAM Organics International, Bonn og SOAAN, Bonn.

IFOAM – Organics International
Charles-de-Gaulle Str. 5
53113 Bonn, Tyskland

www.ifoam.bio

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD

1 OVERBLIK

Økologi 3.0: tanker og målsætninger

Økologi 3.0: strategi

2 INDLEDNING

3 ØKOLOGI 1.0 – 2.0 – 3.0 EN FORTSAT REJSE

Økologi 1.0 – pionerer fra hele verden

Økologi 2.0 – standardisering og resultater

Behovet for Økologi 3.0

4 ØKOLOGI 3.0 – STRUKTUREN

Overordnet tilgang og målet med Økologi 3.0

Økologi 3.0-modellen og dens hovedpunkter

Hovedpunkt 1:
En innovationskultur

Hovedpunkt 2:
Konstante forbedringer frem mod best practice

Hovedpunkt 3:
Flere metoder til sikring af gennemsigtighed og integritet

Hovedpunkt 4:
Inddragelse af bredere bæredygtighedsinteresser

Hovedpunkt 5:
Kompetence fra gård til forbruger

Hovedpunkt 6:
Beregning af reel værdi og reelle omkostninger

5 ØKOLOGI 3.0 – OPNÅELSE AF RESULTATER OG INDFLYDELSE

6 OVERGANGEN FRA 2.0 TIL 3.0 – EN OPFORDRING TIL HANDLING

Paraplyorganisationer

Forskning og udvikling

Operatører

Forbruger- og borgerorganisationer

Serviceudbydere

Regeringer og internationale organisationer

FORORD

På et møde i 2010 gav en gruppe landmænd i Slesvig-Holsten deres diskussioner titlen "R-Evolution of Organic Agriculture – Organic 3.0". Ideen til Økologi 3.0 var født!

Dengang kunne de deltagende landmænd endnu ikke forestille sig, at deres ideer ville udvikle sig til en global diskussion inspireret af en række tænketanke, BIOFACH-messer og kongresser under IFOAM – Organics International. SOAAN (Sustainable Organic Agriculture Action Network) afklarede siden diskussionerne, og organisationen udarbejdede indhold i forbindelse med Økologi 3.0 for at fremlægge sin vision om den økologiske bevægelses fremtid.

Den første version af denne pjece blev udgivet i 2015 på Organic EXPO-messen i Goesan, Sydkorea, det hidtil største arrangement inden for økologien med 1,2 millioner besøgende i løbet af tre uger. Siden modtog vi masser af entusiastisk feedback om de ideer og tanker, vi præsenterede. Det beviste, at den økologiske bevægelse er klar til at håndtere de udfordringer, den står over for, og at der er støtte til de ideer, som blev beskrevet i Økologi 3.0. Samtidig følte vi, at de nye ideer, der opstod i forbindelse med diskussionerne, var berigende, og det har nu resulteret i denne opdaterede version.

Vi vil gerne rette en særlig tak til Markus Arbenz, David Gould og Christopher Stopes for at lede processen. Vi er også taknemmelige over for alle, som har givet plads til diskussioner af Økologi 3.0 på deres fora, og for alle de bidrag, der i løbet af de seneste år er kommet fra både enkeltpersoner og grupper. Og vi skylder en særlig tak til alle dem, der har bidraget økonomisk.

Denne pjece er en baggrundsbeskrivelse, som i detaljer forklarer det skelsættende dokument om Økologi 3.0 diskuteret på generalforsamlingen for IFOAM – Organics International i november 2017 i Indien. Vi håber, at den vil inspirere dig og alle de mennesker, som er involveret i både små og store beslutninger om udviklingen af økologien lokalt og globalt.

André Leu
Formand, IFOAM –
Organics International

Urs Niggli
Formand
SOAAN

Vi ønsker endvidere at anerkende, at vi har modtaget og inddraget følgende rapporter fra forskellige tænketanke:

- **Digests of the Organic 3.0 fora** ved BIOFACH 2014, 2015 og 2016 fra IFOAM – Organics International
- **Opsummeringen af hovedsporet og sluteklæringen fra Organic World Congress 2014** i Istanbul fra IFOAM – Organics International
- Følgende rapport fra en tænketank under FIBL, Bio Suisse, Naturland, Bio Austria og Bioland: **"Mit Bio 3.0 zu einer nachhaltigen Landwirtschaft"**
- Rapporten **"Transforming food & farming, an organic vision for Europe in 2030"** fra IFOAM EU
- **"Global Vision and Strategy for Organic Farming Research"** fra TIPI (Technology Innovation Platform under IFOAM)
- Følgende rapport om den fremtidige økologi-forskningsstrategi fra den tyske landbrugs-forskningsalliance: **"Fachforum Ökologische Lebensmittelwirtschaft: Forschungsstrategie der DAFA"**
- **"Les Marché Bio à Horizons 2025"** fra Organic Cluster
- Tendens- og potentialeanalysen for **Økologi 3.0** fra det østrigske Zukunftsinstitut
- Rapporterne fra SOEL's trainee-program **"Die neue Generation denkt das neue Bio"**
- Demeters internationale workshop **"Future of Agriculture"**, et bidrag til Økologi 3.0

1. OVERBLIK

Økologiens tidslinje går omtrent 100 år tilbage. De første skridt blev taget med de tidligste forestillinger om økologi fra mennesker, som kunne se forbindelsen mellem den måde, vi bor, spiser og dyrker jorden på, vores sundhed og klodens tilstand (det, vi kalder "Økologi 1.0"). Siden blev bevægelsen grundlagt, og der blev vedtaget standarder og gennemført regler, som har medført, at økologien nu er etableret i 87 lande og har en markedsværdi på over 80 milliarder dollars om året (det, vi kalder "Økologi 2.0"). Denne pjece opfordrer til en kulturel og holdningsmæssig ændring, når vi ser mod fremtiden. Den opfordrer til institutionelle og strategiske reformer, og den opfordrer til handling for at implementere det, økologiens næste fase kan og bør handle om – det, vi kalder "Økologi 3.0".

Økologi 2.0 omsatte pionerernes visioner til praktisk virkelighed. Økologien har inspireret både producenter og forbrugere, og den har medført en ændring af ikke-bæredygtige vaner over hele verden. Der er evidens for, at økologien har en positiv indvirkning på en lang række vigtige områder, fx forbrugersundhed, biodiversitet, dyrevelfærd og bedre vilkår for producenterne. De standarder, der fastlægges af offentlige myndigheder og private organisationer, definerer hovedsageligt minimumskrav inden for økologisk produktion og forarbejdning. Ofte lever de dog ikke helt op til de principper for sundhed, miljøbeskyttelse, social ansvarlighed og omsorg, som er helt centrale for

den økologiske tanke. Reglerne og retningslinjerne i Økologi 2.0 har desuden resulteret i, at økologien står over for begrænsninger på tre områder. For det første har den udelukket mange producenter, som producerer økologisk uden at være certificerede, fx husmandssteder og lignende mindre bedrifter. Der er ofte tale om kvinder, og ofte i de økonomisk mest underudviklede lande på den sydlige halvkugle, som spiller en altafgørende rolle for at brødføde store dele af verdens befolkning. For det andet har økologien kun begrænsede muligheder for at bygge bro til andre bæredygtighedsinitiativer, som har de samme målsætninger, men ikke sigter efter fuldstændig overholdelse af de økologiske standarder. Det drejer sig fx om agroøkologi, fair trade, fødevarerbevægelser, småbedrifts- og familielandbrugsbevægelser, fællesskabsstøttede landbrug, urban farming og mange andre. For det tredje har økonomiske udfordringer og udsigten til stordriftsfordele tvunget mange producenter til at specialisere sig og dermed give afkald på biodiversitet og andre ønskværdige økologiske fremgangsmåder.

Selv om den økologiske bevægelses mange resultater er væsentlige og anerkendes over hele verden, er virkeligheden den, at efter et århundredes nyskabelser og omvæltninger udgør certificeret økologisk landbrug ikke engang 1 % af verdens økologisk dyrkede land eller af fødevarerforbruget.

Landbrug bør være en positiv faktor, som leverer løsninger på klodens problemer med sult, uretfærdighed,

energifråds, forurening, klimaforandringer, tab af biodiversitet og udtømmning af naturressourcer. De positive og mangesidede miljømæssige, sociale og økonomiske fordele ved virkelig bæredygtigt landbrug kan bidrage med løsninger på de fleste af verdens store problemer. Hvis det konventionelle landbrug indførte virkelig bæredygtige fremgangsmåder, ville der ikke længere være noget behov for certificeret økologisk landbrug. Indtil nu har økologien imidlertid ikke været tilstrækkeligt inkluderet – eller inkluderende – til at kunne bidrage med disse løsninger på globalt niveau. Økologi 3.0-tanken ønsker at ændre dette ved at placere økologien som et moderne og nyskabende system, der har en positiv indvirkning på ovennævnte problemer.

ØKOLOGI 3.0: TANKER OG MÅLSÆTNINGER

Det overordnede mål med Økologi 3.0 er at muliggøre en bred indførelse af virkelig bæredygtige landbrugssystemer og markeder baseret på økologiske principper og en kultur karakteriseret af innovation, progressive forbedringer frem mod best practice, gennemsigtighed og integritet, inkluderende samarbejde, holistiske systemer og prissætning ud fra den reelle værdi.

Økologisk landbrug er et fyrtårn for virkelig bæredygtigt

landbrug og landbrugsproduktsystemer. Økologi 3.0 giver brede muligheder for deltagelse og placerer økologien som et moderne, nyskabende landbrugssystem med holistisk inddragelse af den lokale og regionale kontekst, herunder miljø, økonomi, samfund, kultur og ansvarlighed. Genoprettelse af ressourcer, ansvarlighed i produktionen, mådehold i forbruget samt den etiske og åndelige udvikling af menneskelige værdier, fremgangsmåder og vaner er begreber, som skal være en ledetråd for udviklingen af en ny økologikultur, der kan drive den samfundsmæssige udvikling. Kernen i Økologi 3.0 er den levende relation mellem forbrugere og producenter. Det omfatter at fortælle den gode historie om produkter og produktion og de mange fordele ved økologisk landbrug.

Som udgangspunkt er Økologi 3.0 ikke præskriptiv, men deskriptiv: I stedet for at gennemtvinge et sæt minimumsregler for at opnå et statisk slutresultat er

modellen resultatbaseret og kan konstant tilpasses den lokale kontekst. Økologi 3.0 er stadig funderet i klart definerede minimumskrav, fx de krav, som håndhæves af mange offentlige regler og private mærkningsordninger over hele verden, og i de mål, som er defineret i IFOAM's standardkrav. Men den udvikler sig på baggrund af disse basiskrav: Den opfordrer til en kultur af konstante forbedringer gennem initiativer drevet af privatpersoner og forskellige interessenter frem mod best practice baseret på lokale prioriteter og som beskrevet i best practice-retningslinjerne fra IFOAM – Organics International.

ØKOLOGI 3.0: STRATEGI

Strategien for Økologi 3.0 omfatter seks hovedpunkter, som alle betoner den mangfoldighed, der er kernen i økologien, og som anerkender, at der ikke findes én samlet tilgang, der passer til alle:

- **En innovationskultur**, som skal opmuntre flere landmænd til at lægge om og tilegne sig økologisk best practice. Økologi 3.0 følger løbende både traditionelle metoder og nyskabelser og vurderer deres risiko og potentiale.
- **Konstante forbedringer frem mod best practice** for operatører i hele værdikæden, som omfatter alle aspekter af bæredygtighed: miljø, samfund, økonomi, kultur og ansvarlighed.

- **Flere metoder til sikring af gennemsigtighed og integritet** for at gøre økologisk landbrug mere udbredt på andre måder end via tredjepartscertificering.

- **Inddragelse af bredere bæredygtighedsinteresser** gennem proaktiv opbygning af alliancer med de mange bevægelser og organisationer, der har beslægtede opfattelser af virkelig bæredygtige fødevarer og dyrkningsmetoder. Strategien tager dog også klart afstand fra ikke-bæredygtige landbrugssystemer og "greenwashing".

- **Kompetence fra gård til forbruger** for at anerkende den gensidige afhængighed og de reelle partnerskaber, både i værdikæden og i nærområdet. Økologi 3.0 anerkender især vigtigheden af mindre bedrifter, af lighed mellem kønnene og af retfærdig handel.

- **Beregning af reel værdi og reelle omkostninger** for at internalisere omkostninger og fordele, for at opmuntre til gennemsigtighed for forbrugere og politikere og for at give landmændene kompetence som fuldgylde partnere.

Seks operationelle mål viser vejen mod implementering og gør det muligt at måle fremskridt i overensstemmelse med de seks hovedpunkter i Økologi 3.0. Udgangspunktet er at internalisere Økologi 3.0-strategien i alle økologiske institutioner. Herfra breder den sig uden for de traditionelle cirkler og bygger broer til andre grupper, fx forskere, operatører i hele værdikæden samt medier, politikere og internationale institutioner.

2. INDLEDNING

BOKS 1 | LADY EVE BALFOUR VED DEN FØRSTE IFOAM-KONFERENCE I SCHWEIZ I 1977

"I modsætning til, hvad visse andre personer mener, er jeg overbevist om, at økologiske landbrugsmetoder ikke kan holdes indespærret i et stift regelsæt. De afhænger i høj grad af den enkelte landmands holdning. Uden en positiv og miljøbevidst tilgang er økologisk landbrug ikke muligt."

Balfour var en af økologiens første pionerer og medstifter af IFOAM – Organics International. Hun frygtede allerede tidligt, at økologien ville lukke sig inde i en kasse eller definere sig selv på en ekskluderende måde. Derfor talte hun for en tilgang, som tog udgangspunkt i den enkelte landmand og prioriterede de resultater og konsekvenser, der var nødvendige for at fostre helhed i en mangfoldig, levende verden.

Samfundet trues i dag af klodens alvorlige tilstand og af de konsekvenser, det kan få for alt liv på jorden.

Menneskeheden er afhængig af, at landbrug (og fiskeri/akvakultur) giver os mad og andre produkter, fx tekstiler og personlige plejeprodukter, til at opfylde de mest basale menneskelige behov. Desværre er sult, fødevarerisiko og fedme stadig en trussel for milliarder af mennesker. I sin mest udbredte form bidrager landbruget betydeligt til problemer som tab af biodiversitet eller klimaforandringer – men med andre fremgangsmåder kan det også være en kilde til løsninger.

Der er omgående brug for vidtgående ændringer inden for landbruget og dets produktionssystemer, hvis kommende generationer skal have de samme eller bedre forudsætninger for velfærd, især med tanke på den voksende verdensbefolkning. De positive og mangesidede miljømæssige, sociale og økonomiske fordele ved virkelig bæredygtigt landbrug kan mindske de nuværende problemer betydeligt og hjælpe os med at tackle udfordringerne.

Principperne for sundhed, miljø, social ansvarlighed og omsorg kan bruges til at udforme ethvert landbrugs- og økosystem, uanset om det leverer fødevarer, tekstiler, personlige plejeprodukter, energi, almene samfundsgoder, fritidsaktiviteter eller andre produkter. Disse principper er udgangspunktet for forslaget om

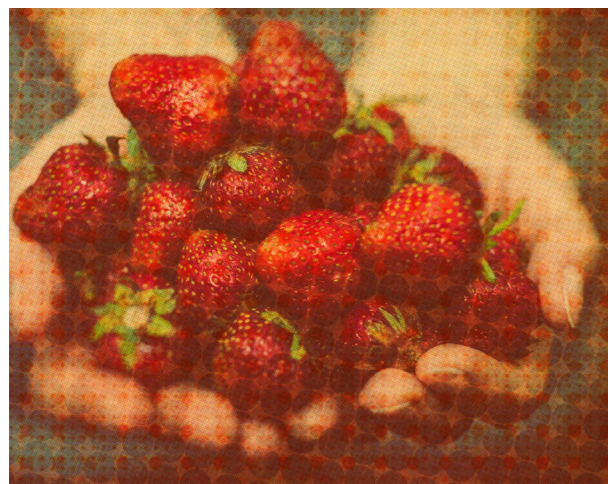
at implementere Økologi 3.0, som det skitseres i dette dokument.

Bæredygtighed betyder at opfylde nutidens behov uden at gå på kompromis med kommende generationers muligheder for at opfylde deres behov.

Ud over økologibevægelsen findes der en slående mangfoldighed af pionerer og et enormt antal organisationer, virksomheder og landmænd, som repræsenterer mange tilgange til at øge bæredygtigheden i landbruget: agroøkologi, fair trade, slow food, småbedrifts- og familielandbrugsbevægelser, fællesskabsstøttede landbrug, fødevarerbevægelser, urban farming og mange flere. De bevæger sig alle i samme retning som den førnævnte vision for økologibevægelsen, og de kan inddrages i tænkningen omkring udviklingen af Økologi 3.0.

Denne pjece giver et overblik over tanken bag Økologi 3.0 og foreslår en overordnet strategi for at implementere den. Den kan danne udgangspunkt for en fælles og opdateret forståelse af økologibevægelsens fremtid.

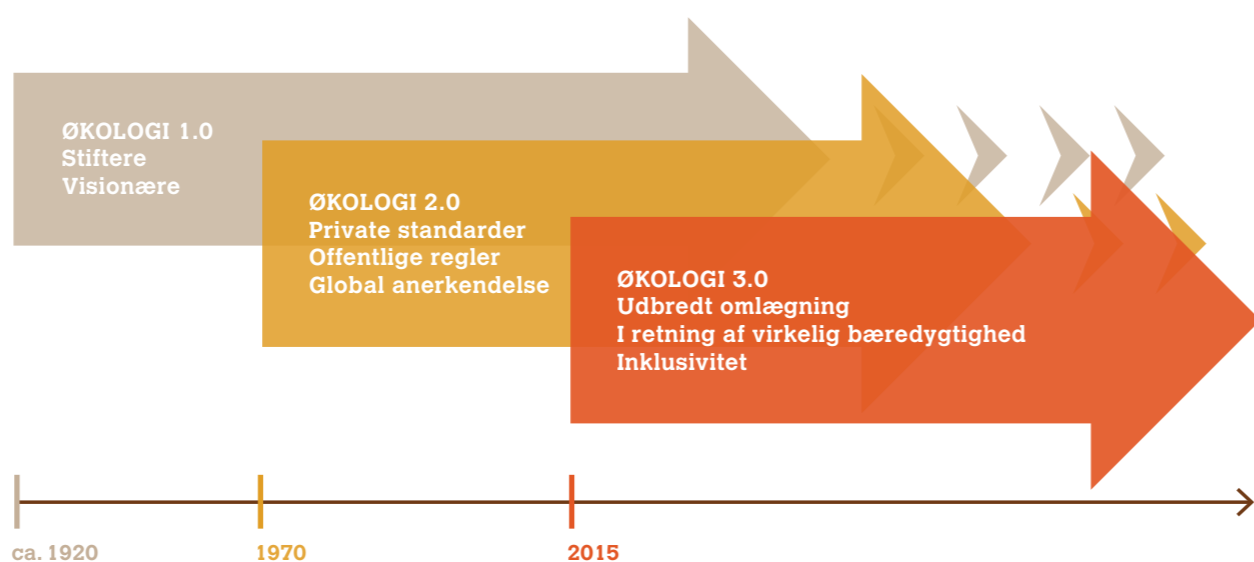
ØKOLOGI 1.0 – 2.0 – 3.0: EN FORTSAT REJSE

BOKS 2 | NOGLE AF ØKOLOGIENS PIONERER:

Albert Howard (Storbritannien), **Anna Primavesi** (Brasilien), **Bill Mollison** (Australien), **Bhaskar Save** (Indien), **Efraim Hernandez Xolocotzi** (Mexico), **Eve Balfour** (Storbritannien), **Hans & Maria Müller** (Schweiz), **Jerome Rodale** (USA), **Rachel Carson** (USA), **Masanobu Fukuoka** (Japan), **Raoul Lemaire** (Frankrig) og **Rudolf Steiner** (Tyskland, Østrig, Schweiz).

FIGUR 1 | Udbredt omlægning frem mod inklusivitet og virkelig bæredygtighed

ØKOLOGI 1.0 – PIONERER FRA HELE VERDEN

Økologibevægelsen blev grundlagt for omkring 100 år siden af visionære pionerer, som kunne se forbindelsen mellem den måde, vi bor, spiser og dyrker jorden på, vores sundhed og klodens tilstand.

Tanken opstod flere forskellige steder verden over. "Økologi" var en af mange betegnelser, som disse visionære mennesker brugte til at beskrive og definere deres forskellige tilgange. Her et århundrede senere kalder vi denne første fase for økologibevægelsen "Økologi 1.0".

ØKOLOGI 2.0 – STANDARDISERING OG RESULTATER

I starten af 1970'erne opstod Økologi 2.0 med grundlæggelsen af IFOAM – Organics International.

I løbet af de følgende årtier blev der over hele verden udviklet standarder for produktion og forarbejdning, og økologiorganisationer indførte certificeringsordninger. Der blev indført meget detaljerede retningslinjer for brug af betegnelsen "økologisk". Officielle regler blev indført i Europa og USA i 1980'erne. I 2016 havde 87 lande i Afrika, Amerika, Asien, Europa og Oceanien implementeret økologiregler. De økologiske standarder og kontrollen gennem inspektion og certificering har vundet forbrugernes og politikernes tillid. Det samlede areal af certificeret økologisk dyrket land har været i kraftig vækst (omkring 81 millioner hektar i 172 lande verden over i 2014), og det samme har forbrugernes køb

af certificeret økologiske fødevarer, tekstiler og personlige plejeprodukter (80 milliarder dollars verden over i 2014). Ud over disse tal findes der ikke-certificerede økologiske systemer, som ikke bør undervurderes. Mange mindre bedrifter (ofte drevet af kvinder) er som udgangspunkt stort set økologiske og sikrer, at der er tilstrækkelig mad til familier og lokalsamfund.

Over de seneste årtier er der desuden sket en koordineret indsats for at sikre politisk og administrativ støtte samt markedsudvikling og dermed give adgang til, og sikre tilgængeligheden af, bedre fødevarer, tekstiler, personlige plejeprodukter og andre sunde produkter. Mange tekniske udfordringer er blevet overvundet gennem forskning og udvikling på institutter og universiteter – og på landmændenes marker i fælles forskningsprojekter. (Flere resultater af Økologi 2.0 er vist i boks 3).

BOKS 3 | RESULTATER AF ØKOLOGI 1.0 OG 2.0: UDVALGTE EKSEMPLER

- Vækst fra meget begrænset anerkendelse til udbredt indførelse af et klart og detaljeret regelsæt.
- I nogle lande i Europa udgør certificeret økologisk landbrug op til 20 % af landbrugsarealet, og i nogle bjergområder dyrker flertallet af landmændene endda deres jord økologisk.
- Økologisk baby mad udgør op til 80 % af markedet for baby mad i mange lande.
- I nogle lande i Latinamerika er eksporten af certificeret økologiske afgrøder som kaffe, kakao og bananer større end eksporten af tilsvarende ikke-økologiske afgrøder.
- Indførelsen af interne kontrolsystemer og gruppecertificeringer har givet bedre adgang til de internationale markeder og forbedret samarbejdet med de enkelte landmænd.
- Nogle stater i Himalaya har forpligtet sig til at blive 100 % økologiske.
- Mange økologiske dyrkningsmodeller giver stort udbytte og bidrager på forskellige måder særdeles effektivt til almene samfundsgoder.
- Der er evidens for, at økologiske fødevarer har bedre sundhedsegenskaber.
- Der er en bevist positiv virkning på jordbundsfrugtbarheden og biodiversiteten.
- Økologi viser sig i stadig stigende grad at være en bedre økonomisk model for landmændene.

BEHOVET FOR ØKOLOGI 3.0

FIGUR 2

Økologi 2.0-strategien om at udvikle et pålideligt certificeringssystem understøttet af officielle regler har muliggjort en konstant vækst fra nogle få landmænd rundt om i verden til en globalt aktiv sektor med millioner af producenter og forbrugere.

Der er evidens for, at økologien har en positiv indvirkning på en lang række vigtige områder, fx forbrugersundhed, biodiversitet, modvirkning af klimaforandringer og bedre vilkår for producenterne. En holistisk systemopfattelse, som koncentrerer sig om mere end blot at udnytte kortsigtede markedsmuligheder, har vist sig at være robust og har sikret vækst, selv i perioder med økonomiske kriser i mange lande.

På trods af en sund udvikling og udbredt velstand i den økologiske sektor ser mange interessenter dog også et

behov for reformer eller efterspørger et paradigmeskift, så produktion og forbrug bliver virkelig bæredygtige. Selv om resultaterne indiskutabelt er imponerende, tegner det certificeret økologiske landbrug sig ikke engang for 1 % af landbrugsjorden eller den globale fødevarer- og fiberproduktion. Der er desuden mange økologiske bedrifter, som er nødt til at forbedre deres fremgangsmåder, hvis de vil sikre virkelig bæredygtighed for miljøet, lokalsamfundet, traditionen og deres forretning.

Økologisk landbrug har givet landmændene mange muligheder. Mange har været i stand til at undgå fattigdom og konkurer, som ellers er en reel trussel for pionerer i lokalsamfundene. På grund af det fremherskende økonomiske paradigme har økologiske landmænd de senere år dog ofte været tvunget til at specialisere sig og udvide produktionen, hvilket går ud over biodiversiteten

og bæredygtigheden. De vigtigste begrænsninger i Økologi 2.0 er opsummeret i boks 4 på side 8.

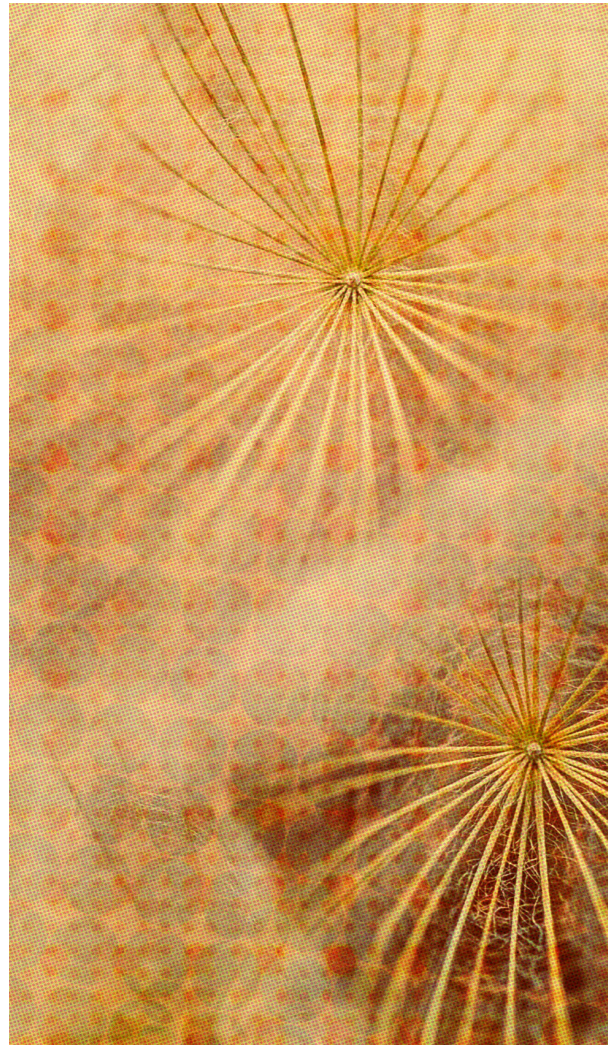
De påtænkte reformer tager dog ikke kun udgangspunkt i problemer, men også i de enorme muligheder, økologien kan give, når klodens bæredygtighedsproblemer skal løses. Landbrug på en levende jordbund; landbrugsorganismer og integrerede økosystemer; kompetente og oplyste landmænd, der drager omsorg for jorden; forarbejdnings- og handelsvirksomheder, der fungerer som sociale entreprenører – alt dette er et levedygtigt alternativ, som drager omsorg for mennesker og for vores klode.

Hvis vi vil indfri disse ambitioner, skal vi blive endnu større, så vi kan få gavn af uudnyttede potentialer og rydde begrænsninger af vejen.

BOKS 4 | BEHOVET FOR ØKOLOGI 3.0 UNDERSTREGES AF UDFORDRINGERNE I FORBINDELSE MED ØKOLOGI 2.0

- I mange lande er den økologiske produktion og det økologiske forbrug for lille til at kunne have nogen betydelig indflydelse.
- Omlægningen til økologi går langsomt, og væksten i økologisk dyrket landbrugsland går meget langsommere end den dynamiske markedsudvikling.
- På trods af, at nogle økologisk dyrkede marker yder mere end konventionelt dyrkede, er gennemsnitsudbyttet lavere end med sammenlignelige konventionelle systemer, især under gunstige dyrkningsforhold.
- De økologiske standarder opstiller minimumskrav i stedet for ambitiøse mål. I visse tilfælde fører dette til bedrifter, som lever op til standarderne, men som hverken lever op til de økologiske principper eller bidrager til udviklingen mod virkelig bæredygtighed.
- Ikke alle de produktionsmetoder, som er tilladte i henhold til standarder og certificeringer, lever helt op til de økologiske principper (fx tilsætningsstoffer til dyrkning af haveafgrøder, medicinering af dyr, genbrug af næringsstoffer, brug af syntetiske stoffer ved forarbejdning af fødevarer/fibre/ekstrakter, social ansvarlighed og retfærdig handel).
- Certificering, tredjepartskontrol, detaljerede standarder og det tilhørende bureaukrati under Økologi 2.0 har skabt en til tider dyr og upraktisk byrde for landmændene og værdikæden.
- Svindel kan ikke helt undgås i certificeringssystemet, især i tilfælde af lange værdikæder.
- Visse højt prioriterede områder, fx i forbindelse med social ansvarlighed eller retfærdig handel, er ikke direkte reguleret i de fleste økologiske standarder. Selv om mange landmænd og forretningsinitiativer klarer sig virkelig godt på disse områder, kan det derfor ikke hævdes officielt.
- Ofte anerkendes økologiens effektive bidrag til samfundsgoder ikke.
- Økologiske produkter er blevet fremragende placeret som sunde kvalitetsprodukter, og der er tillid til de økologiske dyrkningsprocesser og dyrevelfærd. Økologien dækker dog ikke andre aspekter af bæredygtighed godt nok, og politikere betragter den sjældent som en mulighed i forbindelse med mainstream-landbrugsstrategier.

4. ØKOLOGI 3.0 – STRUKTUREN

OVERORDNET TILGANG OG MÅLET MED ØKOLOGI 3.0

Det overordnede mål med Økologi 3.0 er at muliggøre en bred indførelse af virkelig bæredygtige landbrugssystemer og markeder baseret på økologiske principper og en kultur karakteriseret af innovation, progressive forbedringer frem mod best practice, gennemsigtighed og integritet, inkluderende samarbejde, holistiske systemer og prissætning ud fra den reelle værdi.

Økologisk landbrug er et fyrtårn for virkelig bæredygtigt landbrug og landbrugsproduktsystemer. Økologi 3.0 giver bedre muligheder for deltagelse og placerer økologien som et moderne og innovativt landbrugssystem, som holistisk integrerer miljø, økonomi, samfund, kultur og ansvarlighed i en lokal og regional kontekst. Genoprettelse af ressourcer, ansvarlighed i produktionen, mådehold i forbruget samt den etiske og åndelige udvikling af menneskelige værdier, fremgangsmåder og vaner er begreber, som skal være en ledetråd for udviklingen af en ny økologikultur, der kan drive den samfundsmæssige udvikling. Kernen i Økologi 3.0 er den levende relation mellem forbrugere og producenter. Det omfatter at fortælle den gode historie om produkter og produktion og de mange fordele ved økologisk landbrug.

Hvor Økologi 2.0 fokuserede på klart definerede minimumskrav og økologimærker på produkterne, sætter Økologi 3.0 påvirkningen fra og af landbrugssystemerne i forgrunden. Hensigten er ikke at forlade tilgangene og resultaterne fra Økologi 1.0 og 2.0. Økologi 3.0 er solidt funderet i den oprindelige tanke fra Økologi 1.0 og bygger videre på de fremskridt, der blev gjort under Økologi 2.0.

Med den nye indsigt og strategi i Økologi 3.0 ønsker økologibevægelsen at vise sin evne til at opnå indflydelse på områder, der er livsvigtige for milliarder af mennesker – eksempelvis at mindske virkningen af klimaforandringerne, muliggøre robusthed og tilpasning, give adgang til kapital og en tilstrækkelig indtægt, sikre tilgængelighed af land, vand og frø, sørge for tilstrækkelig og sund kost samt undgå affald fra produktion og forbrug. Frugtbar jord, rent vand, velegnede og mangfoldige genetiske ressourcer, lige sociale og økonomiske muligheder for begge køn samt en kulturarv, som bekræfter identiteten og tilgængeligheden af traditionel og videnskabelig viden, er blot nogle få eksempler på sårbare ressourcer, som spiller en vigtig rolle for kommende generationer.

Økologibevægelsen er parat til og indstillet på at alliere sig med, og fungere som partner for, alle, som har samme vision om virkelig bæredygtigt landbrug.

ØKOLOGI 3.0 – MODELLEN OG DENS

HOVEDPUNKTER

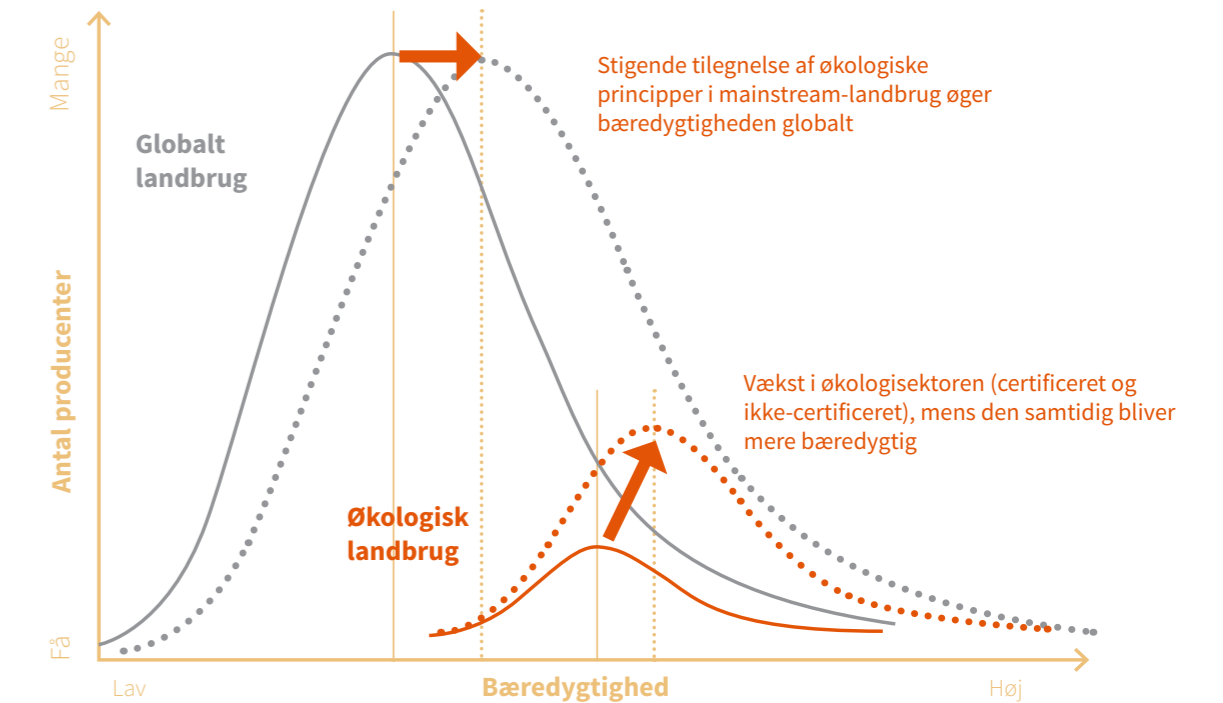
Økologi 3.0 er en revideret forståelse og et nyt ståsted, som skal muliggøre mere ambitiøse mål til vores fælles bedste. Den har derfor et stærkt fokus på indstilling, holdninger, værdier og strategiske planer for interessenter i og uden for økologibevægelsen.

Den opfordrer regeringer til at skabe gode betingelser for at give interessenter kompetence gennem lovgivning og offentlige investeringer, som støtter Økologi 3.0-tanken. Regeringer bør indgå i partnerskaber med private aktører, give dem muligheder for at deltage og fostre private initiativer i sektoren i stedet for at overregulere og bureaukratisere driften.

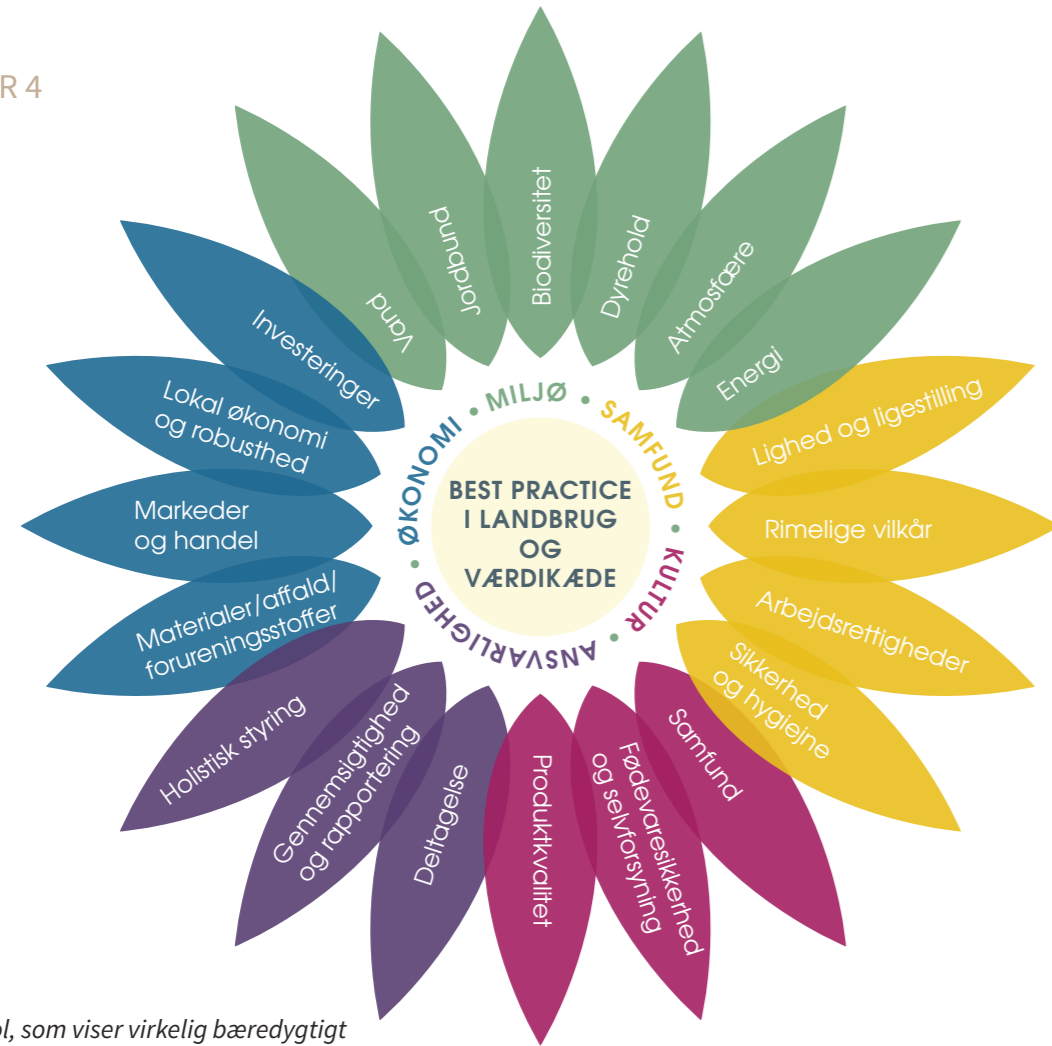
Økologi 3.0 bygger på en strategi om dynamisk og konstant forbedring. Den økologiske tanke udvikler sig fra blot at tilbyde økologimærkede produkter til at udgøre den bedste, mest autentiske og fuldt regenerative metode til produktion og forbrug af nærrende fødevarer, økologiske tekstiler og naturlige personlige plejeprodukter. Levende jord, intakte økosystemer, omsorgsfulde landmænd, fornuftige forarbejdnings- og handelsvirksomheder samt ansvarlige forbrugere vil sammen skabe en langsigtet, inkluderende velstand og støttes af både befolkningen og den offentlige sektor.

Med sin "mere og bedre"-tilgang sigter strategien efter at skabe øget relevans og troværdighed – ikke bare i

FIGUR 3 | Mod et mere bæredygtigt landbrug

FIGUR 4

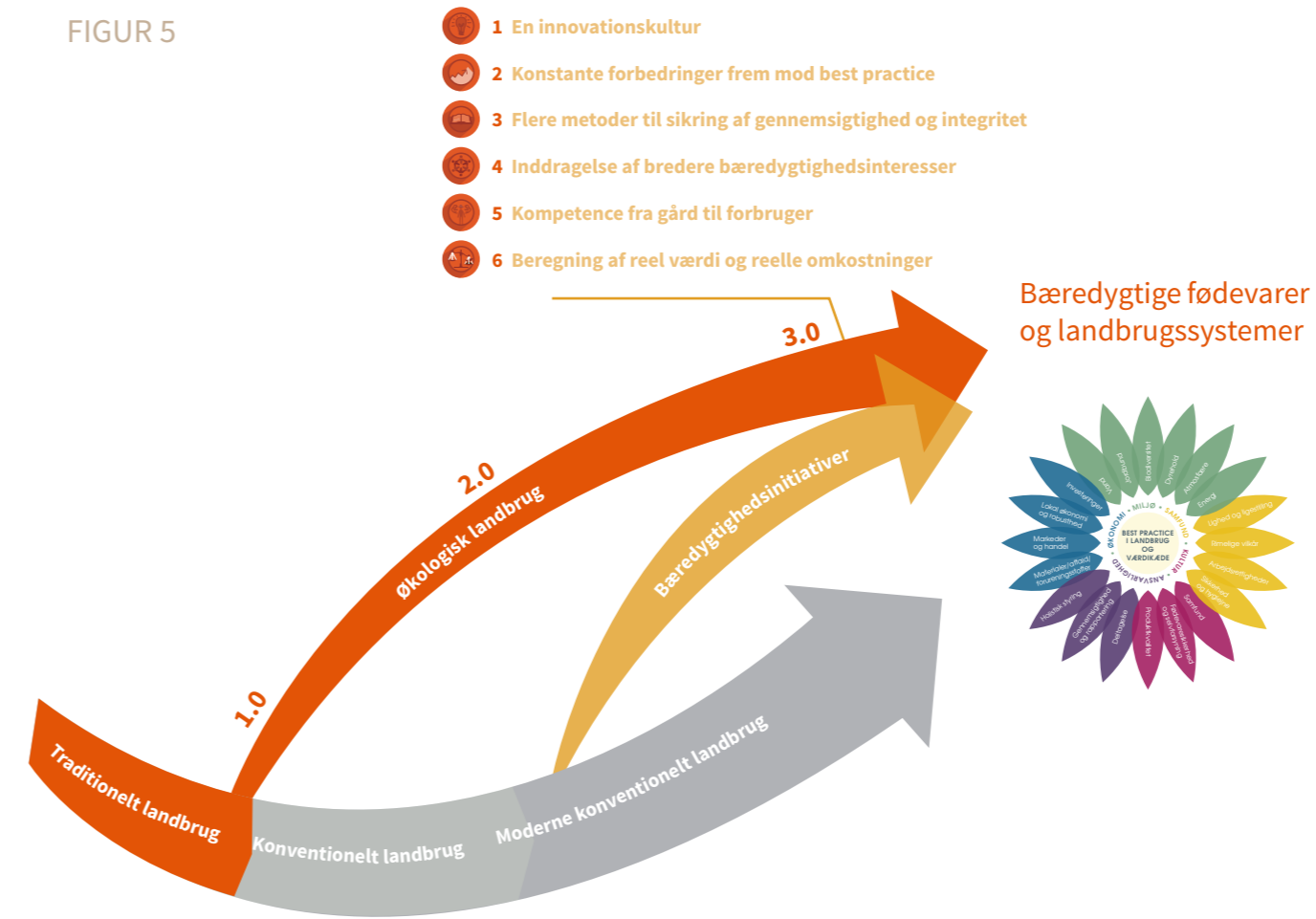
Symbol, som viser virkelig bæredygtigt landbrug og værdikæder. Det visualiserer de fem dimensioner og 20 kriterier for bæredygtighed som beskrevet i IFOAM's Best Practice Guideline for Agriculture and Value Chains (Best practice-vejledning for landbrug og værdikæder).

en begrænset økologiniche, men som en integreret del af samfundet i alle lande (se figur 3 på side 10). Det kræver klart definerede minimumskrav som dem, der er defineret i mange officielle regelsæt verden over og i målsætningerne for IFOAM's standardkrav (eksempelvis at der ikke må bruges GMO'er). Det kræver imidlertid også en kultur præget af konstante forbedringer gennem interessentdrevne initiativer frem mod best practice samt tilpasning til lokale prioriteringer som beskrevet i IFOAM's best practice-retningslinjer.

Økologi 3.0 karakteriseres ved seks hovedpunkter som vist på figur 5 (side 12) og som beskrevet herunder.

FIGUR 5

En kombination af social, miljømæssig og teknologisk innovation er altafgørende for at klare de udfordringer, vi står over for i det 21. århundrede. Økologisk jordbrug er et landbrugssystem, som ikke afspejles af vanetænkning. I stedet udgør Økologi 3.0 i sig selv en forandringskraft. Den sætter flere mennesker i stand til at tilegne sig de bedste metoder, der medfører betydelige forandringer, som igen kan bidrage til at løse de store sociale og miljømæssige problemer, kloden står over for.

To af de vigtigste prioriteter er nyskabelser, som kan løse problemet med den meget lave omlægningsrate og øge markernes næringsudbytte, men stadig bevare et sundt økosystem. Økologiske landmænd har brug for brugbare svar på deres jordbrugsudfordringer, især fordi de ikke har mulighed for hurtige og ikke-bæredygtige teknologiske løsninger, fx syntetiske stoffer (herunder GMO'er), for at "løse" problemer med gødskning, skadedyr, besætningssundhed eller ukrudt. En række praktiske redskaber vil blive almindeligt udbredte, fx redskaber til test for at sikre en korrekt næringsstofbalance eller til rettidig overvågning af skadedyrs- eller sygdomstryk, så landmændene konsekvent kan opnå et godt udbytte og agere i overensstemmelse med princippet om økofunktionel intensivisering. Landmændene intensiverer

de biologiske processer i stedet for mængden af tilsætningsstoffer.

Det indebærer at genindføre og udvikle traditionel viden, eventuelt kombineret med nye, lovende teknologier, som økologibevægelsen i øjeblikket stiller sig forholdsvis skeptisk over for, men som er i tråd med en holistisk systemtilgang. En række eksempler illustrerer, hvordan en innovationskultur kan hjælpe:

- Systematisk indsamling, vurdering, bevarelse og fornyelse af nedarvet eller underforstået viden hos landmænd og i landbrugssamfund.
- Smarte teknologier, fx robotter og præcisionslandbrug, informations- og kommunikationsteknologi eller intensiverede avlsteknikker (uden genmodifikation) for afgrøder og dyr.
- Videreudvikling af metoder, der sikrer overholdelse af bæredygtighedskriterier – metoder, som gør det muligt for værdikæderne at vise, at vigtige problemer løses, at kvalitet og autenticitet sikres, og at der opnås resultater.
- Brug af moderne internetbaseret teknologi til at demokratisere værdikæden, eksempelvis via sociale netværk, via bevægelser inden for fødevarer, mode, personlig pleje og sundhed og via urban farming, fællesskabsstøttet landbrug og kollektivt jordejerskab etc.
- En samfundsmæssig og økonomisk forvandling gennem øget bevidsthed om tilstrækkelighed/økotilstrækkelighed i produktion og forbrug og

gennem etablering af en forbindelse mellem samfundet som helhed og den naturlige produktionsbase, det er afhængigt af, for at mindske de negative konsekvenser af brugen af naturressourcer (fx lavere kødforbrug, tilskyndelse til en økologisk livsstil eller udvikling af åndelig sundhed).

- Opmuntring til dannelse af relationer med innovative modeller og initiativer, som styrker den gensidige afhængighed, fx "Economy for the Common Good", en international bevægelse for etisk deling af vore fælles goder.

Der er brug for innovation, ikke kun inden for landbrug, men også inden for forarbejdning og handel med fødevarer, fibre, ekstrakter og andre landbrugsprodukter, for at øge bæredygtigheden til gavn for forbrugerne og kloden.

Innovationskomiteer udforsker med udgangspunkt i et forsigtighedsprincip potentialet i nye teknologier og tager stilling til deres eventuelle anvendelse. Komiteerne sikrer en hurtig vurdering af potentialer, men de vurderer også omhyggeligt alle risici og agerer med rettidig omhu for at ekskludere teknologier, som ikke er i tråd med de økologiske principper. Innovationskomiteerne får samme vigtighed som standardkomiteerne under Økologi 2.0.

Operationelt mål i forbindelse med hovedpunkt 1:

Den økologiske sektors indflydelse vurderes, resultater bedømmes, flaskehalse for den fremtidige udvikling udpeges, innovationsmuligheder identificeres, nye teknologier evalueres ud fra forsigtighedsprincippet, og

egnede innovationer/best practice promoveres.

Certificeringskrav baseret på private standarder og offentlige regelsæt udgjorde kernen i Økologi 2.0, men vil ikke længere være det vigtigste fokusområde. De vil dog stadig kunne bruges til at identificere "forbudte områder" og minimumskrav, og de vil blive revideret. Det er ikke et særskilt mål at øge detaljeringsgraden for produktionskravene, for eksempel i de offentlige regelsæt. Standarderne vil dog muligvis blive resultatbaserede, blive bredere og/eller beskæftige sig med bæredygtighedsaspekter, som hidtil har været underkendt, for at understrege den holistiske tilgang i det økologiske landbrug. Desuden vil de muligvis blive udviklet til at spille en vigtig rolle i at lette den konstante udvikling. Dette kan ske ved at integrere redskaber til at følge hver enkelt operatørs individuelle fremskridt.

Konstant forbedring af bedrifter og systemer skal ske under hensyn til miljø, samfund, økonomi, kultur og ansvarlighed. Det er op til de enkelte producenter at foretage prioriteringerne i deres egen kontekst – mangfoldighed er altafgørende og ønskværdig.

Økologi 3.0-strukturen skal hjælpe med at prioritere den udvikling, som skaber de bedste resultater. Interessenterne vil komme til enighed om meningsfulde kriterier og troværdige målsætninger og vil bruge disse til at evaluere og kommunikere forbedringerne på en gennemsigtig måde. Én enkelt virksomhed kan ikke opnå det hele på én gang, men med tiden vil der opnås mere og mere.

Ifoam's best practice-retningslinjer viser, i hvilken retning driften kan udvikles. Landmænd og forarbejdnings- og handelsvirksomheder skal bruge et egnet værktøj til at benchmarke deres egen drift for at kunne påvise forbedringer fra år til år. Stolt og gennemsigtig rapportering af fremskridt skaber tillid hos forbrugere, kunder og myndigheder, uanset om man selv eller en tredjepart har bedømt disse fremskridt. Konstant forbedring frem mod best practice i stedet for økonomisk optimering omkring en minimumsstandard støtter ligeledes op om den ovenfor beskrevne innovationskultur.

Operationelt mål i forbindelse med hovedpunkt 2:

Driften i den økologiske sektor arbejder frem mod best practice gennem konstante forbedringer.

Økologi 2.0 udviklede standarder og implementerede certificeringssystemer, hvor overholdelse af reglerne blev kontrolleret i et lovmæssigt system. Det har skabt vækst i produktionsbasen og i markedet for certificeret økologiske produkter. Dette vil fortsat være vigtigt i takt med, at både udbuddet af og efterspørgslen på certificeret økologiske produkter vokser støt. En større udbredelse af økologisk landbrug kan imidlertid ikke udelukkende baseres på tredjepartscertificering. Redskaber fra Økologi 1.0, eksempelvis egenklæringer baseret på personlige relationer og tillid, vil muligvis igen blive vigtige. Deltagergarantisystemer (Participatory Guarantee Systems, eller PGS'er), som afhænger af relationerne mellem landmænd og forbrugergrupper, er drivkræfter for social udvikling. I forskellige dele af verden bliver overholdelse af retningslinjerne sikret gennem en kort vej til markedet, fællesskabsstøttede landbrug og forbrugerkooperativer – med en meget

høj grad af forbrugertillid. Vurderinger foretaget af ligemænd og social kontrol af producentgrupper med samme omdømme og brand-værdi vil være lige så acceptabelt, hvis forbrugerne reagerer positivt på en klar demonstration af troværdighed.

Forskellige nye kontrolordninger kan blive almindelig praksis, afhængigt af værdikædernes længde og kompleksitet. Omdømmeøkonomi og webbaseret kommunikationsteknologi giver nye muligheder, og økologibevægelsen skal være åben over for dette. Ved lange værdikæder kan papirarbejdet i forbindelse med processen suppleres og reduceres af moderne teknologier til godkendelse og sporing, som vil blive mere udbredt i takt med, at de bliver billigere (fx fjernsensorer og forbedrede analyseværktøjer).

Tredjepartscertificering vil forblive vigtig, især i forbindelse med salg i store mængder gennem detailkæder. Økologi 3.0-modellen må i dette tilfælde omfatte reformer, der letter de besværlige rapporteringskrav for producenterne.

Øget gennemsigtighed i hele værdikæden og blandt alle tilknyttede parter vil også medvirke til at sikre, at eventuelle interessekonflikter lettere bliver udstillet. Kommunikationssystemer under Økologi 3.0 vil sætte alle parter i stand til at identificere og tage sig af denne type problemer.

Operationelt mål i forbindelse med hovedpunkt 3:

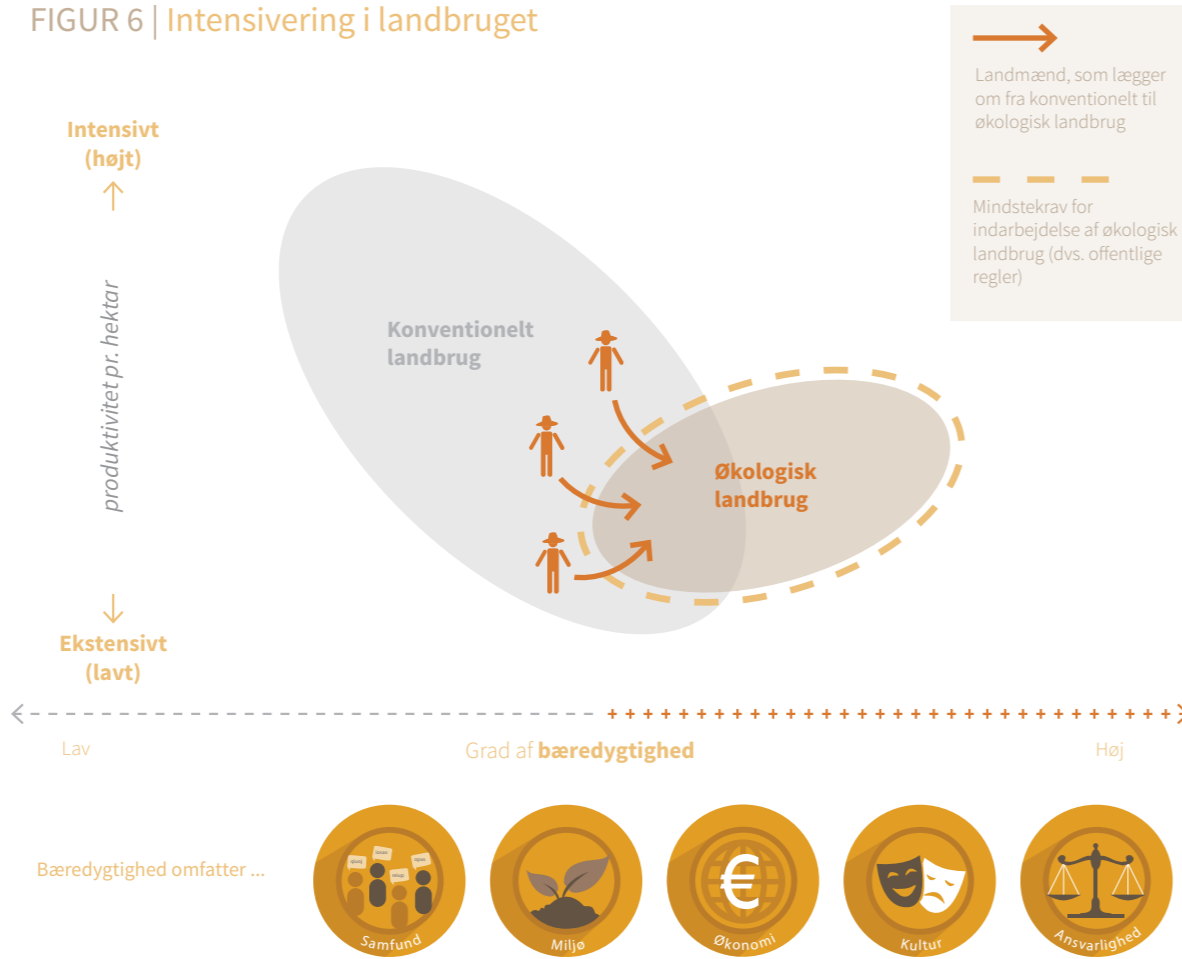
Gennemsigtighed bliver det styrende princip for at

garantere integritet. En række forskellige metoder til at sikre gennemsigtighed og integritet udvikles og promoveres.

HOVEDPUNKT 4: UDVIKLING AF BREDERE BÆREDYGTIGHEDSINTERESSER

Målsætningen om at blive mere relevant og opnå øget indflydelse forudsætter en strategi om at opbygge alliancer med de mange bevægelser og organisationer, som har tilsvarende mål og beslægtede opfattelser af bæredygtige fødevarer og dyrkningsmetoder. Økologibevægelsen er en pioner, men den står ikke længere alene i at arbejde for et paradigme om miljøvenlig og socialt ansvarlig intensivering baseret på naturlige processer og lukkede cyklusser. Økologibevægelsen bestræber sig igen på at inkludere ligesindede bevægelser og organisationer i samfundet. Men det er lige så vigtigt selv at blive inkluderet: Økologibevægelsen ønsker at være en aktiv partner blandt de mange forskellige globale aktører, som arbejder for bæredygtige fødevarer og dyrkningsmetoder. Potentielle allierede kan eksempelvis være bevægelser inden for agroøkologi, fair trade, småbedrifts- og familielandbrug, fødevareresuverænitetssalliancer, fællesskabsstøttet landbrug, fødevarerebevægelser, grøn mode, naturlig skønhed, urban farming og mange andre.

FIGUR 6 | Intensivering i landbruget

Økologien bliver en mekanisme til at opnå virkelig bæredygtighed på en fælles rejse med andre, hvor man respekterer hinandens forskellighed og arbejder med mangfoldighed. At opnå dette indebærer at bevise de fordele, der er ved økologiske fremgangsmåder og systemer, gennem evidensbaserede resultater og at hjælpe andre til at indarbejde disse fremgangsmåder i deres systemer.

Ud over kommerciel succes for økologimærkede produkter skal økologibevægelsen arbejde på at udvikle lederskab inden for udviklingen af skalerbare og virkelig bæredygtige landbrugs- og værdikædesystemer. Dette lederskab kan fx komme til udtryk ved at tilbyde best practice-pakker inden for jordbrug eller fødevarerhåndtering eller ved at oplyse forbrugerne om sunde kostvaner. En anden form for lederskab kunne være økologibevægelsens rolle som vejleder og vagthund for en moderne, ansvarlig og omsorgspræget innovationskultur.

At være inkluderende og udvise lederskab og ansvarlighed indebærer også at trække grænser og være klar i målet mod politikker og fremgangsmåder, der strider mod målsætningen om virkelig bæredygtig produktion og forbrug. Økologibevægelsen skal være inkluderende på sin rejse mod virkelig bæredygtighed, uanset om alle producenter overholder minimumskravene til økologi, men den skal også tage klart og tydeligt stilling imod greenwashing, misbrug af økologimærkning, hvor denne ikke er beskyttet af loven, og den grådige udbytning af kloden og samfundet. Eksempler på problemer

omfatter brug af tilsætningsstoffer med bivirkninger, at gøre sårbare interessenter systemisk afhængige af store virksomheder eller stærke lande, genmodificering, patentering af liv samt madspild.

Operationelt mål i forbindelse med hovedpunkt 4:

Økologien er en del af en bredere bæredygtighedsdebat, og økologibevægelsen samarbejder med ligesindede bevægelser om at nå fælles mål.

HOVEDPUNKT 5: KOMPETENCE FRA GÅRD TIL FORBRUGER

Økologisk landbrug er baseret på gårde, men omfatter også forarbejdning og handel. Det indgår desuden i alliancer med forbrugerne, som er den kraft, der i sidste ende trækker udviklingen. Økologi 3.0 flytter økologiens fokus fra kæde til system, fra certificerede produkter til en livsstil, som håndterer alle aspekter af bæredygtighed. At flytte fokus på denne måde indebærer sande partnerskaber i hele værdikæden. Det kræver, at vi giver kompetence til interessenter i vanskelige situationer, fx landmænd med store miljømæssige, økonomiske eller politiske udfordringer, landbrugsarbejdere, der fortjener en anstændig løn, eller kvinder, som i stort omfang bærer hele ansvaret for at sikre en nogenlunde levestandard for deres familier.

Dette fokus på at give kompetence til interessenter i hele systemet kan eksempelvis indebære følgende:

- Et skift i retning af at udvikle højtydende, robuste, agroøkologiske systemer med minimale tilsætningsstoffer, lukkede cyklusser og økologisk intensivering, hvilket betyder lavere omkostninger og bedre produktionsresultater for landmændene.
- I mange lande er landmænd en af de lavest rangerende socioøkonomiske grupper, selv om de producerer de fleste af de fødevarer, der findes på Jorden. De skal gives kompetence til aktivt at skabe forandringer i modsætning til den nuværende situation, hvor de påtvinges produktionssystemerne gennem et topstyret system af standarder, tjeklister og økonomiske forpligtelser. Mange landmænd risikerer at miste alt, hvis høsten slår fejl, og tvinges derfor ofte til at forlade deres gårde og leve i dybeste fattigdom i udkanten af de hastigt voksende storbyer.
- Produktionsomkostningerne, dækningsgraderne og priserne i hele værdikæden bliver mere gennemsigtige, og fordelene ved salget af kvalitetsprodukter fordeles retfærdigt i de lange værdikæder – inklusive landmændene.
- De fleste landmænd og de fleste beslutningstagere blandt forbrugerne – to vigtige interessenter i økologiske systemer – er kvinder. Deres vigtige rolle skal anerkendes. I flere lande har mange kvinder hverken ejendomsret, økonomiske rettigheder eller retten til at bestemme over deres egen krop, og de udsættes for fysisk vold. Selv i økologibevægelsens

institutioner er kvinder groft underrepræsenteret i lederroller. Principperne for retfærdighed og omsorg tilsiger, at Økologi 3.0 aktivt skal kæmpe for ligestilling.

- Det nuværende fødevarer-system hjælper ikke de mere end 1,5 milliarder mennesker, som udviser midlertidige eller kroniske symptomer på fejlnæring,

for eksempel nedsat vækst, tæring og fedme. Væksten i forventet levetid stagnerer på grund af ikke-smitsomme "i-landssygdomme" (fx diabetes, kræft, Parkinsons og Alzheimers), som hænger nøje sammen med livsstil og spisevaner. Sund ernæring er et klart mål for Økologi 3.0. Forståelsen af, hvad økologi er, udvides fra produktionsprocesser og produkter til også at omfatte forbrugsmønstre.

Operationelt mål i forbindelse med hovedpunkt 5:

De mest sårbare interessenter – herunder landmænd, der trues på levebrødet, og forbrugere, som trues på helbredet – gives kompetence, så de bliver til ægte partnere i systemet.

HOVEDPUNKT 5: RETFÆRDIG PRISNING AF REEL VÆRDI OG REELLE OMKOSTNINGER

Retfærdige priser i hele værdikæden skal være en afgørende del af Økologi 3.0. I alle forsyningskæder skal producenterne sætte priserne, ikke indrette sig efter dem.

Det skal være økonomisk muligt for landmænd samt forarbejdnings- og handelsvirksomheder at gøre det rigtige, ligesom det skal være økonomisk muligt for forbrugerne at træffe bedre valg. Hvis udefra kommende

påvirkninger, både positive og negative, ikke afspejles i prisen, bliver markedet skævvredet, og forbrugeren kan ikke vurdere den reelle værdi og træffe et valg ud fra den. Derfor er det afgørende for hvert enkelt produktionssystem og hver enkelt landbrugsmetode at gøre rede for, hvad disse påvirkninger koster, og hvilke fordele de giver for miljøet, biodiversiteten, sundheden, samfundet og kulturen. Det kræver, at der udvikles redskaber til reel omkostningsberegning og prissætning. Fra forbrugers synspunkt er den opfattede reelle værdi vigtig, så en højere pris kan let retfærdiggøres med henvisning til de klare fordele.

En reel beregning af omkostningerne ville hjælpe med at fjerne flere skævvridninger, for eksempel ved at afskaffe støtteordninger til gødning (ofte praktiseret gennem skjulte energistøtteordninger), gennem fuld skattemæssig implementering af princippet om, at den, som forurener, betaler (fx gennem beskatning af energi, CO₂, pesticider og kvælstof), samt med en tydelig mærkning af ikke-bæredygtige fremgangsmåder (fx GMO, brug af pesticider og intensivt dyrehold), så forbrugerne kan træffe informerede valg. Desuden skal offentlige støtteordninger og direkte betalinger til landmændene gå til landbrugssystemer, som bidrager til samfundsgoder.

Der findes allerede megen forskning og mange undersøgelser om beregning af de reelle omkostninger. At udvikle et system, som kan redegøre for de reelle omkostninger og ansvaret i forbindelse med

produktion og forbrug, kræver en kombination af forbrugeroplysningskampagner, markedsmekanismer og politiske tiltag. Deskal koordineres under en fælles struktur af målsætninger, primære indikatorer for opnåelse af disse målsætninger og de specifikke fremgangsmåder, der skal føre til, at de nås. En sådan struktur skal være så enkel, at alle interessenter i hele værdikæden kan forstå den og handle ud fra den. Økonomiske instrumenter skal bruges til at støtte positive fremgangsmåder og gøre negative fremgangsmåder mindre attraktive. Enighed om de (økonomisk og på anden vis) kvalitative eller kvantitative resultater af forskellige fremgangsmåder skal baseres på videnskabelige vurderinger som led i en konstant, gennemsigtig undersøgelses- og tilpasningsproces.

Operationelt mål i forbindelse med hovedpunkt 6:

En fælles, letforståelig, videnskabsbaseret og gennemsigtigt revideret metode til omkostningsvurdering anvendes og anerkendes som udgangspunkt for retfærdig prissætning, og passende ansvarsområder uddelegeres til alle aktører i produktions- og forbrugscyklussen.

FIGUR 7

ØKOLOGI 3.0 – OPNÅELSE AF RESULTATER OG INDFLYDELSE

Økologi 3.0 indebærer en udvikling af den nuværende situation for interessenter og institutioner til nye prioriteter med nyorientering af strategier og en ny økologisk kultur.

Det er ikke nødvendigt at opgive de resultater, der blev opnået med Økologi 2.0, eller de tilhørende institutioner, men de skal reformeres og suppleres af nye tilgange. Ønsket om at opnå de nydefinerede mål og målsætninger betyder, at der er behov for mere åbenhed og en ny definition af, hvad der er økologibevægens vigtigste redskaber og metoder. Figur 7 viser nogle eksempler på retningen og på resultater af denne overgang.

Den nye strategi kræver, at økologien bliver en integreret del af klodens og samfundets udvikling og ikke bare koncentrerer sig om at opnå perfektion i en niche.

Økologibevægens indflydelse skal også måles på den øgede indførsel af økologiske principper i konventionelt landbrug for at øge bæredygtigheden globalt. Dette skal opnås ved at øge størrelsen af den økologiske sektor (certificeret og ikke-certificeret) og samtidig gøre den mere bæredygtig (se figur 6 på side 15).

Den indbyggede inklusivitet og trang til nyskabelse i Økologi 3.0, bedre tilpasning efter lokale forhold samt inklusion af forskellige udviklingstrin vil gøre økologibevægelsen endnu mere mangfoldig, end den er i dag. Mange forskellige udgangspunkter vil føre til mange forskellige resultater, som bidrager til den ønskede konsekvens: øget bæredygtighed for verdens landbrugssystemer og deres produkter (se eksempler i boks 5).

BOKS 5 | EKSEMPLER PÅ RESULTATER AF ØKOLOGI 3.0:

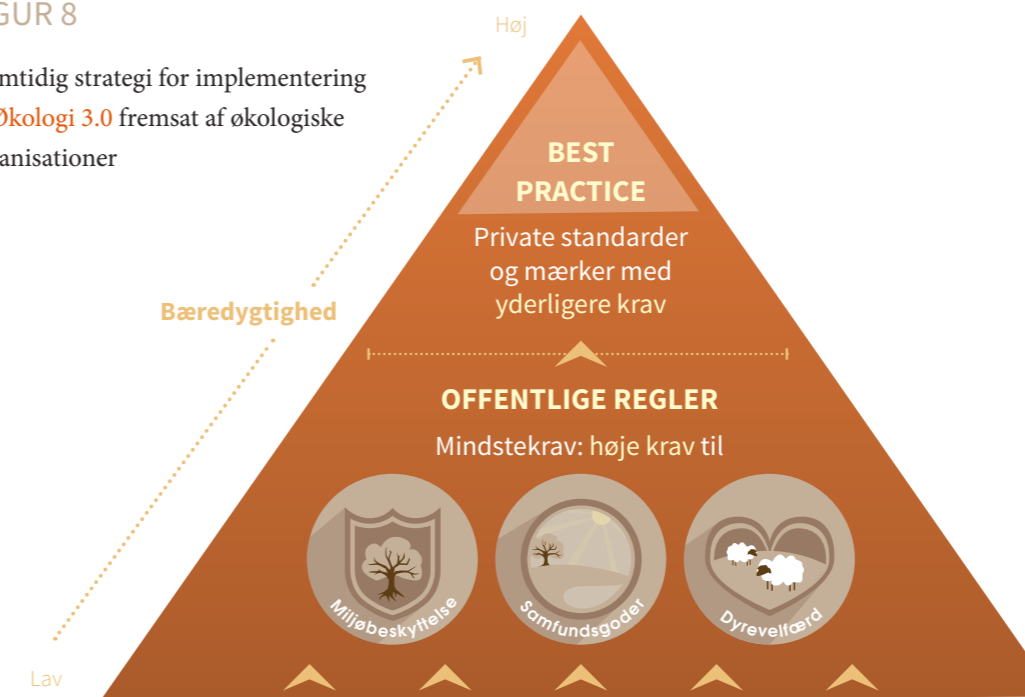
- Bidrag til at mindske effekten af menneskeskabte klimaforandringer (fx ved hjælp af CO₂-sekvstrering i jorden) og hjælp til landmænd med at tilpasse sig klimaforandringerne
- Bevarelse og pleje af biodiversitet
- Beskyttelse af genetisk mangfoldighed samt forbedring af plantesorter og avlsdyr egnede til agroøkologisk produktion
- Nedbragt afhængighed af ikke-vedvarende ressourcer og lukkede ernæringscyklusser i produktionssystemer og jordbund
- Forbedret produktivitet i økologiske systemer (næringsstoffer og bidrag til samfundsgoder) og gendannelse af naturlige ressourcer
- Forbedring af økosystemets tilstand og robusthed med fokus på vand, luftkvalitet, biodiversitet og jordbundsfrugtbarhed
- Forbedret folkesundhed gennem sund ernæring og undgåelse af farlige stoffer i fødevarerproduktionen
- Sikring af og støtte til en retfærdig og rimelig levestandard for alle
- Større lighed mellem kønnene
- Bevarelse og støtte af kulturel mangfoldighed og udvikling
- Minimering af risici gennem omfattende brug af forsigtighedsprincippet samt principperne om beregning af de reelle omkostninger i værdikæden for fødevarer, tekstiler, personlige plejeprodukter og andre produkter

6. OVERGANGEN FRA 2.0 TIL 3.0 – EN OPFORDRING TIL HANDLING

FIGUR 8

Fremtidig strategi for implementering af Økologi 3.0 fremsat af økologiske organisationer

Alle interessenter inviteres til at være med til at gøre Økologi 3.0 til virkelighed og eksemplificere den holdning og de ændringer, det kræver.

Overgangen fra Økologi 2.0 til Økologi 3.0 indebærer en holdningsændring. Denne opfordring til handling indebærer, at hovedpunkterne i Økologi 3.0 indarbejdes i institutioners og enkeltpersoners strategier. De grundlæggende værdier og holdninger, der promoveres i Økologi 3.0, fx kontinuerlig forbedring, en innovationskultur eller fokus på resultater, skal blive en del af en ny selvforståelse.

Afhængigt af de forskellige enkeltpersoners og institutioners roller kan det variere, hvilken handling der kræves.

1. PARAPLY-ORGANISATIONER

Lokale, nationale, regionale og globale paraplyorganisationer, eksempelvis IFOAM – Organics International og dens selvorganiserende strukturer, varetager overgangen til Økologi 3.0 i deres respektive indflydelsessfærer, med andre ord i deres geografiske områder eller i den sektor, de hver især står for at koordinere. De deltager aktivt inden for alle seks hovedpunkter. De kan spille en førende rolle i at implementere den overordnede tanke bag Økologi 3.0

samt føre an inden for hovedpunkt 4, "Inddragelse af bredere bæredygtighedsinteresser", og hovedpunkt 5, "Kompetence fra gård til forbruger".

Opfordringen til handling omfatter:

- At skabe opmærksomhed og vise vilje til at foretage overgangen.
- At enes med sine egne interessenter om en overgangsstrategi, der omfatter ændringer af ens egne systemer, og at være fortalere for indholdet i Økologi 3.0. At rådgive og hjælpe interessenter med implementeringen. At følge status og formidle resultater og forhindringer.
- At skabe klarhed om de dele af de økologiske standarder, som ikke er til diskussion og som er centrale for at levere de ønskede resultater, og at skabe systemer og en kultur, der muliggør konstant forbedring frem mod best practice.
- At opbygge og huse innovationskomiteer på nationalt og internationalt niveau bestående af fremragende specialister, som følger og kritisk vurderer nyudviklede nyskabelser og potentielle konflikter.
- At anerkende, kritisk evaluere og værdsætte målsætninger og resultater for ligesindede organisationer og bevægelser; at være inkluderet og inkluderende: knytte bånd, skabe incitament og danne strategiske alliancer baseret på fælles visioner og målsætninger.

- At sikre deltagelse og kompetence for sårbare interessenter og respektere deres rettigheder og kompetencer.
- At være fortalere over for beslutningstagere og formidle over for forbrugere og borgere.

2. FORSKNING OG UDVIKLING

Forskning og udvikling fører an inden for hovedpunkt 1, "En innovationskultur", og støtter op om de andre hovedpunkter med systemrådgivning og nyskabende løsninger. Opfordringen til handling omfatter:

- At evaluere vores resultater og vurdere vores indflydelse åbent og ærligt og i relation til de store globale udfordringer, samfundet og kloden står over for, samt at levere evidens til støtte for promovning og formidling.
- At identificere de vigtigste flaskehalse for økologiens udvikling, som kan fjernes gennem mere og bedre forskning, udvikling og praksis. At vurdere de muligheder, videnskab og evidensbaseret innovation (både natur- og samfundsvidenskaberne) giver for at muliggøre alternative tilgange i overensstemmelse med økologiens principper.
- At støtte operatører og certificeringsmyndigheder i deres bestræbelser på at opnå konstant forbedring og påvise produkters autenticitet gennem udvikling af bedre redskaber til benchmarking, analyse, rapportering med videre.

- At udvikle, teste og opskalere integrerende økologiske fremgangsmåder til mindre bedrifter, som skaber øgede muligheder på bedriftsniveau samt lokalt, nationalt eller internationalt. At udvikle investeringsbillige integrationsmetoder med kort tilbagebetalingstid for at give bedre ydelse gennem forbedret systemdesign.
- At assistere ved udviklingen af et system til beregning af de reelle omkostninger til både enkle og komplekse værdikæder, som benytter en fælles referenceramme, er praktisk at implementere og er tilstrækkelig robust til videnskabelige analyser.

3. OPERATØRER

Operatører spiller en ledende rolle med hensyn til hovedpunkt 2, "Konstante forbedringer frem mod best practice", hovedpunkt 3, "Flere metoder til sikring af gennemsigtighed og integritet", og hovedpunkt 6, "Beregning af reel værdi og reelle omkostninger". De spiller også en vigtig rolle for hovedpunkt 1 og 5. Opfordringen til handling omfatter:

- At skabe større opmærksomhed, internt og eksternt, om best practice og om behovet for at varetage alle aspekter af bæredygtighed. At indarbejde en strategi for konstante forbedringer i stedet for optimering af minimumsstandard. At bruge kollegers og egne tidligere præstationer som benchmark og rapportere om egne forbedringer.
- At revurdere ens egen nuværende garantiordning for

økologiske produkter og komme med nye ideer for at opbygge kunderelationer. Gennemsigtighed og fælles interesser skal være det overordnede princip i sådanne garantisystemer.

- At anerkende og offentliggøre de reelle omkostninger, tale for en retfærdig prissætning ud fra den reelle værdi og så vidt muligt sikre, at denne tilgang anvendes i andre sammenhænge. At give alle interessenter kompetence til at forhandle om den reelle værdi og retfærdige priser.
- At arbejde med paraplyorganisationer om at koordinere

i sektoren og udarbejde strategier. At samarbejde med forskere og udviklere om tekniske, sociale og politiske nyskabelser.

- At give partnere kompetence i hele værdikæden og gøre lighed mellem kønnene til en hovedprioritet i ens egen virksomhed, også på lederniveau.

4. FORBRUGER- OG BORGER-ORGANISATIONER

Forbruger- og borgerorganisationer vejleder forbrugerne, som er den kraft, der i sidste ende trækker udviklingen inden for økologien. Disse organisationer spiller en meget vigtig rolle i at forklare overgangen og i at være forbrugernes og borgernes stemme. De spiller en vigtig rolle i forbindelse med hovedpunkt 1, 3, 5 og 6, og de står i spidsen af formidling om forbrugsmønstre. Opfordringen til handling omfatter:

- At være lydhør over for forbrugernes og borgernes interesser på langt sigt samt at være i dialog med økologibevægelsen.
- At bidrage til en kultur præget af innovation og konstante forbedringer blandt alle operatører ved at forstå og tage godt imod tanken bag Økologi 3.0 og ved at støtte den med ideer og feedback. At udvise åbenhed over for nye måder at vise gennemsigtighed og integritet på og opbygge relationer til økologiske operatører.

At fokusere på resultater i et helhedsperspektiv, den overordnede påvirkning, forbrugeradfærd og sund ernæring baseret på vedtagne holistiske kriterier, ikke bare på enkeltstående sager, produkter eller problemer.

At oplyse forbrugerne om virkelighedens verden i landbruget og dermed skabe relationer til landmændene og tilskynde til en mere udbredt forståelse af den kraft, der ligger i forbrugernes valg.

At opbygge værdier, der gør handelsinteraktioner i hele værdikæden mere retfærdige.

At anerkende sårbare gruppers kompetence, hvilket inkluderer retfærdige priser. At opfordre til politiske tiltag, som kan sikre beregning af reelle omkostninger, princippet om, at den, der forurener, betaler, og fastlæggelse af den reelle værdi.

5. SERVICEUDBYDERE

Serviceudbydere understøtter alle hovedpunkter og er med til at spille en ledende rolle inden for hovedpunkt 2, "Konstante forbedringer frem mod best practice", og 3, "Flere metoder til sikring af gennemsigtighed og integritet". Opfordringen til handling omfatter:

- At inspirere og støtte alle interessenter med gode råd om overgangen til Økologi 3.0.
- At sætte operatører i stand til at vælge passende garantisystemer og dermed hæve garantikvaliteten

og skabe større integritet. Gennemsigtighed og fælles interesser skal være det overordnede princip i sådanne garantisystemer.

- At forbedre informationsinfrastrukturen for at muliggøre samarbejde og adgang, både regionalt og globalt, om emner af fælles interesse, fx rapporteringsplatforme, registre over evaluerede produktionsmaterialer, gennemgange af teknologier, certificerings- og handelsdata, risikovurderingsskemaer, kriterier for peer reviews og så videre.
- At udvikle specialiserede medier til daglig promovring af Økologi 3.0-strategien og til at skabe øget opmærksomhed blandt interessenter inklusive producenter og forbrugere.

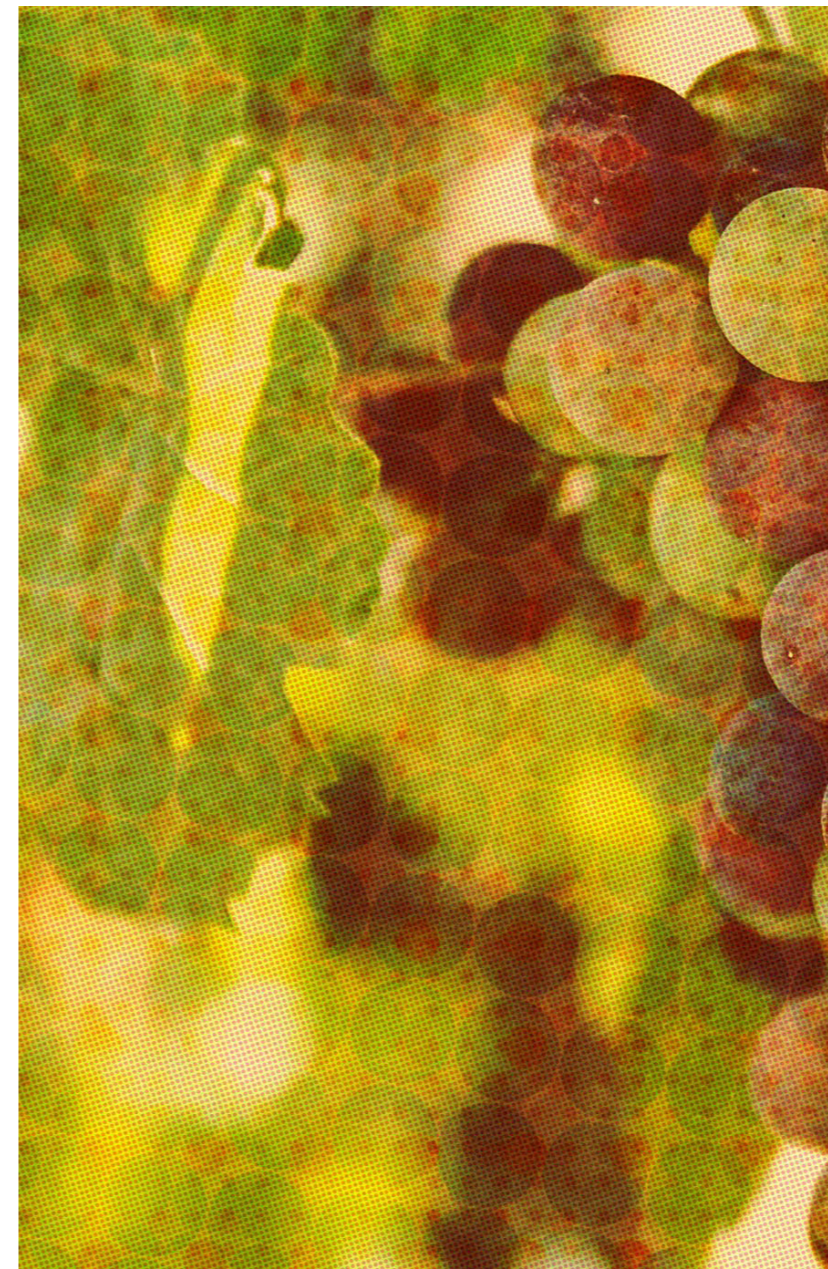
6. REGERINGER OG INTERNATIONALE ORGANISATIONER

Regeringer og internationale organisationer udstikker de lovgivningsmæssige spilleregler og spiller således en meget vigtig rolle for alle hovedpunkter af strategien, da disse kan kræve ændringer af politik og lovgivning. Opfordringen til handling omfatter:

- At gennemgå landbrugspolitikken, anerkende de muligheder, der ligger i Økologi 3.0, og indfase en opdateret økologistrategi i samråd med sektoren. At

reformere økologipolitikken i tråd med Økologi 3.0. Dette inkluderer især innovative landbrugsmetoder, indarbejdelse af princippet om konstant forbedring i økologireglerne, bedre muligheder for overensstemmelsesvurdering, et bredere perspektiv med en holistisk tilgang samt indførelse af beregning af reelle omkostninger.

- At investere i Økologi 3.0's innovationskultur med dennes forskningsdagsorden og -budget, og investere i at belønne landmænds dyrkning af offentlige goder.
- At støtte udviklingen af forskellige ansvarlighedsinitiativer for at muliggøre udvikling for de enkelte operatører og sektoren som helhed.
- At påbyde valg af økologiske varer i offentlige indkøbspolitikker.
- At evaluere, hvilken påvirkning det økologiske landbrug har på den sociale lighed og den miljømæssige bæredygtighed, og bruge denne viden i løsninger, der understøtter regeringsprioriteter.
- At anvende økonomiske instrumenter, som tager højde for både positive og negative eksterne faktorer i landbrugsproduktionen. At opmuntre til fremgangsmåder, der går i den rigtige retning, og belønne resultater til vores fælles bedste.

INTERESSERET I ØKOLOGI 3.0?

HJÆLP OS MED AT SKABE EN ENDNU BEDRE FREMTID FOR ØKOLOGISK LANDBRUG.

SOAAN (Sustainable Organic Agriculture Action Network) er en tænketank, som betragter det økologiske landbrug og dets tilhørende forsyningskæder som en helhedsorienteret og bæredygtig tilgang til at producere fødevarer og fibre til det menneskelige samfund. Dens anden store resultat var udviklingen af "Økologi 3.0", som bygger på "Best Practice Guideline for Agriculture & Value Chains" (Best practice-vejledning for landbrug og værdikæder), et referencedokument som sætter standarden for, hvad det drejer sig om, med en omfattende diskussion af landbrugsbaseret bæredygtighed. Fase tre af SOAAN's arbejde er startet med oprettelsen af en tænketank om beregning af de reelle omkostninger, reel værdi og retfærdig prissætning.

Netværket er et frivilligt initiativ og er afhængigt af økonomiske bidrag, hvis det skal fortsætte sit arbejde.

Hjælp os med at gøre en forskel, og giv en donation på www.ifoam.bio/luvorganic og/eller kontakt David Gould for at høre, hvordan du kan blive involveret: d.gould@ifoam.bio

TAK TIL SOAAN'S BIDRAGYDERE:

www.ifoam.bio

ifoam.organic

[@IFOAMorganic](https://twitter.com/IFOAMorganic)